

ПРОЕКТ

ЗАТВЕРДЖЕНО
ХІ з'їздом
суддів України
22 лютого 2013 року

КОДЕКС СУДДІВСЬКОЇ ЕТИКИ

ПРЕАМБУЛА

Реалізація права кожного на справедливий і відкритий розгляд його справи незалежним та неупередженим судом на основі принципу верховенства права, вершення правосуддя від імені держави Україна виключно на підставі Конституції та закону висувають високі вимоги до моральності кожного судді.

Усвідомлюючи значимість своєї місії, що довіра суспільства до судової влади, громадська впевненість у моральному авторитеті, чесності та непідкупності суддів залежать від поведінки суддів, судді України вважають, що зобов'язані демонструвати і просувати високі стандарти поведінки, тому добровільно беруть на себе більш істотні обмеження, пов'язані із дотриманням етичних норм у поведінці як під час відправлення правосуддя так і в повсякденному житті.

На підставі Конституції України та Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Європейської Хартії про статус суддів, міжнародних стандартів поведінки суддів, беручи до уваги, що компетентність, незалежність та неупередженість суддів є гарантією захисту прав людини, з'їзд суддів України приймає цей Кодекс суддівської етики, положення якого спрямовані на встановлення етичних стандартів, пов'язаних із статусом судді.

Стаття 1. Загальні положення

Положення цього Кодексу визначають правила поведінки суддів у професійній та позасудовій діяльності.

Дія Кодексу суддівської етики розповсюджується на професійних суддів, суддів Конституційного суду України, а також на присяжних і народних засідателів на період їх залучення до здійснення правосуддя.

У випадках, коли якесь з питань суддівської етики не врегульовано даним Кодексом, при визначенні меж допустимої поведінки судді повинні керуватися міжнародними стандартами в сфері поведінки суддів та загальноприйнятими ustalеними в суспільстві нормами поведінки.

Стаття 2. Вимоги щодо державних символів, відзнак та статус судді

Суддя повинен бути зразком законослухняності.

Суддя повинен демонструвати повагу до держави та її символів, які є і символами судової влади – Державного герба України і Державного Прапора України.

Суддя здійснює правосуддя в мантиї та з нагрудним знаком, зразки яких затверджені Радою суддів України.

Суддя до виходу у відставку або на пенсію має уникати прийняття державних нагород, а також будь-яких інших нагород, відзнак, грамот органів державної влади та органів місцевого самоврядування, пов'язаних із здійсненням правосуддя.

Суддя користується всіма громадянськими правами і свободами, гарантованими Конституцією та законами України, нормами міжнародного права за винятком обмежень, встановлених законами України.

Стаття 3. Незалежність

Незалежність судді при здійсненні правосуддя є передумовою реалізації принципу верховенства права, забезпечення правопорядку в державі та невід'ємною складовою справедливого розгляду справи в суді.

Під час здійснення правосуддя суддя зобов'язаний виходити виключно з фактів, встановлених на підставі власної оцінки доказів, знання та розуміння законів, механізму реалізації принципу верховенства права, незалежно від

будь-яких зовнішніх впливів, стимулів, загроз, втручання або публічної критики.

У тих випадках, коли рішення у справі за законом приймається суддею одноособово, суддя діє незалежно від думки своїх колег по суду.

Принцип незалежності судді є основоположним і полягає в дотриманні незалежної позиції як під час виконання обов'язків судді так і в позаслужбовій діяльності по відношенню до законодавчої та виконавчої гілок влади, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, конкретних сторін у справі, засобів масової інформації.

Принцип незалежності судді виключає будь-які взаємини, що не відповідають посаді чи додатковим обов'язкам судді, крім представницьких, або втручання з боку органів законодавчої чи виконавчої влади.

Забезпечуючи інституціональний аспект незалежності суду, суддя має реагувати в рамках наданих йому повноважень та процедури на прояви неповаги до суду.

Стаття 4. Неупередженість

Неупередженість є основоположним принципом і необхідною умовою належного виконання суддею своїх обов'язків та виявляється як у змісті судового рішення, так і у всіх процесуальних діях судді, що передують його прийняттю.

Під час здійснення правосуддя суддя має бути вільним від власних схильностей, упередженості чи забобонів.

Неупереджена поведінка судді в судовому засіданні та в позаслужбовій діяльності повинна сприяти підтримці та зростанню довіри суспільства, сторін у справі до об'єктивності суддів та суду.

Судді, по можливості, слід утримуватися від дій, які можуть викликати конфлікт інтересів та створити підстави для самовідводу або відводу.

Суддя має уникати позапроцесуального спілкування зі сторонами, третіми особами або їх представниками, крім випадків, якщо таке спілкування направлене на організацію об'єктивного розгляду справи у розумні строки і під час нього присутні всі учасники процесу або їх представники.

Суддя має уникати ситуацій, коли особисті взаємини з учасниками процесу можуть викликати обґрунтовані припущення чи створити видимість упередженого ставлення судді або надання ним переваг комусь з учасників процесу.

Суддя має утримуватися від публічних та інших висловлювань, заяв та інтерв'ю, які можуть створити обґрунтовані сумніви щодо його неупередженості у конкретній справі.

Суддя зобов'язаний взяти самовідвід у випадках, передбачених законом.

Суддя заявляє самовідвід, якщо:

а) суддя висловив свою позицію по суті справи, яка перебуває у нього на розгляді;

б) суддя володіє доказами, які мають відношення до справи, що перебуває на розгляді цього судді;

в) раніше при розгляді цього ж предмету спору суддя виступав в якості адвоката, прокурора, представника сторони, свідка;

г) чоловік (дружина) судді або близький родич когось із них бере участь у справі в якості прокурора, адвоката, експерта, спеціаліста, свідка, сторони, 3-ї особи або їх представників.

г) суддя чи члени його родини матеріально зацікавлені в рішенні у справі, яка перебуває на розгляді у судді.

Суддя має право взяти самовідвід з метою забезпечення своєї безпеки та безпеки своїх близьких родичів у випадку, коли в конкретній справі на нього та членів його родини чиниться тиск, висловлюються погрози або створюються загрозливі умови, якщо суддя у визначений законом спосіб зробив заяву про це компетентним органам, але відносно нього не було вчасно вжито адекватних заходів безпеки уповноваженими державними органами.

Стаття 5. Чесність і непідкупність

Чесність і непідкупність судді – це основоположні принципи справедливого правосуддя.

Суддя не має права приймати матеріальні блага або послуги, якщо такі дії носять характер впливу на рішення у справі, яка перебуває на розгляді у судді, або можуть спричинити конфлікт між обов'язками судді та його особистими інтересами.

Стаття 6. Рівність

Принцип рівності є однією з основних конституційних засад судочинства в Україні.

Суддя зобов'язаний рівно ставитися до осіб, чиї справи розглядаються в суді, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання тощо.

При виконанні професійних обов'язків суддя зобов'язаний створювати для учасників рівні умови, не повинен словами чи поведінкою демонструвати прихильність або упередженість до учасників процесу з причин, які не відносяться до справи.

Суддя має вимагати від юристів, які беруть участь в судовому засіданні, утримуватися від проявів упередженості чи прихильності на підставах, що не відносяться до справи, за винятком випадків, які можуть бути виправдані законним чином.

Суддя мусить бути чемним, вміти володіти собою, уникати конфліктних ситуацій при спілкуванні з учасниками судового розгляду, колегами, співробітниками суду, членами правової спільноти, іншими особами.

Суддя має вимагати від вказаних осіб такої ж поведінки.

Стаття 7. Компетентність та старанність

Компетентність і старанність є передумовами належного виконання суддею своїх обов'язків.

Виконання суддівських повноважень для судді має пріоритет над всіма іншими видами діяльності.

До суддівських повноважень відносяться здійснення судочинства та виконання інших повноважень, визначених законом, які мають відношення до суддівської посади та діяльності суду.

Суддя має виконувати свої обов'язки добросовісно, старанно та в розумні строки, сприяти мирному врегулюванню спору.

Суддя повинен докладати розумних зусиль для збереження і вдосконалення своїх знань, навичок та особистих якостей, необхідних для виконання професійних обов'язків.

Суддя повинен бути проінформованим про суттєві зміни у міжнародному та національному законодавстві.

Суддя має право для вдосконалення свого професійного рівня проходити відповідну підготовку.

Стаття 8. Конфіденційна інформація

Суддя зобов'язаний не розголошувати відомості, які становлять таємницю, що охороняється законом, в тому числі і таємницю нарадчої кімнати.

Суддя не має права розголошувати інформацію, що стала йому відома у зв'язку з розглядом справи в закритому судовому засіданні. Він не може робити публічні заяви, коментувати в засобах масової інформації справи, які перебувають у провадженні суду, та піддавати сумніву судові рішення, що набрали законної сили.

Стаття 9. Несумісність, попередження конфлікту інтересів та корупції

Перебування на посаді судді несумісне із зайняттям посади в будь-якому іншому органі державної влади, органі місцевого самоврядування та з представницьким мандатом.

Суддя не має права поєднувати свою діяльність з підприємницькою або адвокатською діяльністю, будь-якою іншою оплачуваною роботою (крім викладацької, наукової і творчої діяльності), а також входити до складу керівного органу чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку.

Суддя не має права використовувати свій статус, авторитет судді, службові повноваження та пов'язані з цим можливості з метою отримання неправомірної вигоди або у зв'язку з прийняттям обіцянки (пропозиції) такої вигоди для себе чи інших осіб.

Суддя не повинен дозволяти іншим особам використовувати авторитет його посади для досягнення особистих інтересів.

Суддя може приймати дарунки, які відповідають загально визнаним уявленням про гостинність та пожертви, якщо вартість таких дарунків не перевищує 50 відсотків мінімальної заробітної плати, встановленої на день прийняття дарунка, одноразово, а сукупна вартість таких дарунків, отриманих з одного джерела протягом року – 1 мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня поточного року. При цьому обмеження не поширюються на дарунки від близьких осіб або одержані як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.

Суддя зобов'язаний бути обізнаним про свої матеріальні інтереси та вживати розумних заходів для одержання інформації про майно і джерела його походження, фінансовий стан та матеріальні інтереси членів своєї родини.

Суддя зобов'язаний щороку у визначений законом термін подавати за місцем роботи декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік.

Стаття 10. Заборона на участь у політичній діяльності

Суддя не може належати до політичної партії чи професійної спілки, виявляти прихильність до них, брати участь у політичних акціях, мітингах, страйках.

Стаття 11. Право на участь в діяльності, пов'язаній із розвитком науки, освіти і законодавства.

Суддя, з урахуванням вимог щодо пріоритетності виконання суддівських повноважень, має право на участь в діяльності, пов'язаній із розвитком науки, освіти і законодавства.

Суддя може займатися науковою, викладацькою діяльністю; брати участь в наукових форумах, конференціях, круглих столах, публічних дискусіях; виступати з публічними доповідями та лекціями; бути автором або впорядником книг чи статей; займатися іншою, не забороненою законодавством про статус суддів, діяльністю.

Стаття 12. Право на участь у громадській діяльності

Суддя має право займатися громадською та благодійною діяльністю, за винятками, визначеними законами України, за умови, що така діяльність не шкодить авторитету суду.

При цьому суддя повинен уникати ситуацій, коли його ім'я та статус судді використовуються для реклами громадських організацій або рухів, залучення нових членів, реалізації проектів.

В інтересах громадських організацій суддя не може надавати юридичні консультації і виступати представником у судових справах; займатися збором, розміщенням, зберіганням та розподілом коштів.

Стаття 13. Право на участь у професійних асоціаціях

Суддя може бути засновником професійних об'єднань та брати в них участь з метою захисту своїх прав та інтересів, підвищення професійного рівня.

Стаття 14. Взаємовідносини з органами державної влади та місцевого самоврядування

У випадку взаємодії з органами державної влади та місцевого самоуправління суддя повинен виходити з конституційних засад розподілу влади на законодавчу, виконавчу та судову та уникати ситуацій, які можуть викликати сумнів в його незалежності та неупередженості.

Суддя повинен утримуватися від публічних оцінок діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування.

Суддя може виконувати представницькі функції в державних та офіційних заходах; у зв'язку з культурними, освітніми подіями тощо.

Стаття 15. Взаємовідносини із засобами масової інформації, публічні виступи

З метою виключення надмірного зовнішнього впливу, підтримки незалежності та безсторонності, судді повинні демонструвати обачність у своїх відносинах із засобами масової інформації.

Право громадськості на отримання інформації щодо судової діяльності реалізується шляхом прийняття суддями чітких вмотивованих рішень.

Суддя може сприяти засобам масової інформації (далі – ЗМІ) в об'єктивному висвітленні діяльності судів та суддів, характеру, обсягу, обмежень та складності роботи судів.

При цьому суддя має право роз'яснити прийняте ним судове рішення; надати інформацію щодо процесуальної стадії, на якій перебуває розгляд справи; висловити думку щодо тлумачення та практики застосування норм права безвідносно до конкретної справи.

Суддя не має права піддавати публічному сумніву судові рішення, які набрали законної сили.

Втілюючи принцип відкритості судового процесу, зокрема, вирішуючи питання про допуск в судові засідання представників засобів масової інформації та висвітлення розгляду судових справ, суддя повинен знайти

баланс між свободою слова і відкритістю з завданнями захисту людської гідності, приватності, репутації, презумпції невинуватості; взяти до уваги думку осіб-учасників процесу; врахувати вплив застосування фото- і кінозйомки, відеозапису, а також транслявання судового засідання на поведінку осіб, які беруть участь у слуханнях, та сам процес розгляду справи в судовому засіданні.

У відносинах з представниками засобів масової інформації суддя має бути чемним, володіти собою, уникати конфліктів та вимагати такої ж поведінки від представників ЗМІ.

У випадку тиску чи необґрунтованих нападок з боку ЗМІ або шляхом використання ЗМІ, суддя має право вжити адекватних заходів реагування, зокрема, шляхом звернення за захистом до органів суддівського самоврядування або до органів чи осіб, уповноважених судом на спілкування із ЗМІ.

ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ.

1. Кодекс суддівської етики набирає чинності в день його затвердження з'їздом суддів України.

2. В день набрання чинності цим Кодексом втрачає чинність редакція Кодексу професійної етики судді, затверджена V з'їздом суддів України 24 жовтня 2002 року.

3. Стандарти професійної етики, викладені в цьому Кодексі, не тотожні складам дисциплінарних проступків та підставам дисциплінарної відповідальності.

4. Для надання суддям консультаційної допомоги у випадках виникнення сумнівів щодо відповідності їх службової чи приватної діяльності правилам етики суддів, при Раді суддів України утворюється дорадчий орган – комісія (рада, комітет) з питань суддівської етики.

Комісія (рада, комітет) з питань суддівської етики формується Радою суддів України шляхом обрання виключно із суддів, які мають значний досвід суддівської діяльності та користуються довірою, повагою і авторитетом в колективах суддів. Очолюється комісія (рада, комітет) членом Ради суддів України.

Комісія (рада, комітет) з питань суддівської етики діє на підставі Положення, яке затверджується Радою суддів України.

Висновки (рекомендації) комісії (ради, комітету) з питань суддівської етики затверджуються рішеннями Ради судів України.